Bijlage 1. Verantwoording van het onderliggende onderzoek bij "Voorkomen armoedeval EHZ"

1. Opzet van het onderzoek voorkomen armoedeval

Na literatuuronderzoek is op 3 januari 2020 een memo aan de wethouders Sociaal Domein van Ermelo, Harderwijk en Zeewolde verzonden om te onderzoeken of het inzetten van glijdende schalen bij de gemeentelijke minimaregelingen een goed middel is om de armoedeval te voorkomen.
Met glijdende schalen wordt bedoeld dat een huishouden bij stijging van het inkomen trapsgewijs afbouwt van het recht op de gemeentelijke minimaregelingen.
Om de uitvoering van glijdende schalen bij de gemeentelijke minimaregelingen toe te kunnen passen, is het gewenst om eerst de minimaregelingen van de drie gemeenten te harmoniseren. Het toepassen van de glijdende schalen is in de uitvoering lastiger dan het beoordelen of een huishouden wel of geen recht heeft op minimaregelingen. Als de minimaregelingen dan ook nog verschillen, betekent dit in de uitvoering meer tijdsinvestering en meer kans op fouten. Er is daarom een harmonisatievoorstel gemaakt (bijlage 2)..

De drie wethouders verzochten om nader onderzoek uit te voeren over het juiste middel om de armoedeval te voorkomen.
Er is een expertgroep opgericht met beleidsmedewerkers van de brongemeenten en Meerinzicht, klantmanagers van Meerinzicht en medewerkers van de professionele schuldhulpverlening. De expertgroep heeft een advies uitgebracht, wat voorgelegd is aan het adviesbureau Stimulansz.
Op 16 juli 2020 zijn deze adviezen voorgelegd aan de wethouders Sociaal Domein van gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde.

De wethouders verzochten verschillende opties uit te werken, waarbij rekening zou worden gehouden met de uitvoeringskosten, de prognose van de totale kosten per gemeente en het effect voor de klant.
In het onderzoek werden vier leefsituaties betrokken:

- Gezin met kinderen
- Alleenstaande met kinderen
- Gezin zonder kinderen
- Alleenstaande zonder kinderen.

Intern zijn berekeningen gemaakt om inzichtelijk te maken welke kosten of opbrengsten harmonisatie zou betekenen per gemeente en welk effect dit op een huishouden heeft.
Harmonisatie op zich is geen middel om de armoedeval te verkleinen. Bij het leveren van maatwerk (zoals het toepassen van de uitstroompremie via WerkloonT) is harmonisatie niet noodzakelijk. Het kan dan wel gedaan worden voor een ander doel: meer gelijkheid voor de inwoners van Ermelo, Harderwijk en Zeewolde.

Het adviesbureau Stimulansz heeft berekend waar de armoedeval per leefsituatie voorkomt. Dit is uitgerekend per gemeente, maar ook op grond van het geharmoniseerde model. Vervolgens heeft Stimulansz aanbevelingen gedaan over de mogelijkheden om de armoedeval binnen EHZ te voorkomen. Hun onderzoek is te lezen in de rapportage Samenspel landelijk en gemeentelijk inkomensbeleid; Een onderzoek naar de armoedeval in de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde, Stimulansz november 2020. Zie bijlage 2.

Na ontvangst van het onderzoeksrapport van Stimulansz is de mogelijkheid om draagkrachtberekening en glijdende schalen toe te passen, verlaten. De methode om WerkloonT toe te passen is effectiever en minder arbeidsintensief.

2. Uitvoering van het onderzoek voorkomen armoedeval

Voor de berekening van het effect van harmonisatie is gebruik gemaakt van de gegevens van 2019. Dit betreft het aantal aanvragen en de uitgaven per gemeentelijke regeling.
Eerst is zo veel mogelijk inzichtelijk gemaakt wat we weten over deze gemeentelijke regelingen. De aanvragen worden geregistreerd per huishouden. We weten dan nog niet of er minderjarigen tot het huishouden behoren. We hebben evenmin gegevens over huishoudens die wel recht hebben op deze gemeentelijke regelingen, maar er geen gebruik van maken.
Daarom zijn de jaargegevens van Meerinzicht verrijkt met gegevens uit de minimascan van Stimulansz (versie augustus 2020). De minimascan is een prognose van het aantal huishoudens dat in een gemeente leeft met een inkomen van 100% bijstandsnorm tot 150% bijstandsnorm.
In de minimascan zijn ook huishoudens met minderjarigen opgenomen. Op die manier kunnen we de gegevens van Meerinzicht aanvullen met effecten voor kinderen, hoewel ze wel gebaseerd zijn op prognoses. Juist in deze tijd met de coronacrisis en een economische achteruitgang, zullen we voorzichtig moeten zijn met de interpretatie van deze gegevens. De uitkomsten van de berekeningen zijn daarom alleen te gebruiken als indicatie.

Naast het gebruik van de minimascan is gebruik gemaakt van de verhouding van aanvragen binnen een huishouden voor minderjarigen in 2020. Vanaf 2020 wordt dit bijgehouden in het aanvraag- en verstrekkingensysteem van Meerinzicht. De verhouding van deze aanvragen is toegepast op de gegevens van 2019.

Opgemerkt moet ook worden dat in de berekeningen gewerkt wordt met huishoudens. We weten niet voor hoeveel personen een aanvraag geldt. Daardoor kan het gemiddelde aanvraagbedrag per gemeente fors verschillen. Die verschillen moeten niet geïnterpreteerd worden als hogere of lagere bedragen die binnen de regelingen per gemeente worden uitgekeerd.

Bij de uitvoeringskosten is uitgegaan van de afhandeltijd per aanvraag en een uurtarief van € 53,00.
Het betreft hierbij een schatting. De aanvragen worden afgehandeld door administratief medewerkers, die deze aanvragen afhandelen naast andere werkzaamheden.
Na harmonisatie hoeft er niet meer gekeken te worden naar de woonplaats van de aanvrager.
Daarnaast zullen de foutmarges teruglopen omdat er minder snel een foutief bedrag wordt betaald. De verwachting is dat er minder bezwaarschriften worden ingediend en dat er minder tijd wordt besteed aan het corrigeren van het besluit. Dit is niet meegenomen in de uitvoeringskosten.
Een voordeel van harmonisatie bij applicatiebeheer is dat wijzigingen makkelijker doorgevoerd kunnen worden.

3. Prognose harmonisatie gemeente Ermelo

Regeling en categorie	Wijziging na harmonisatie	Uitgaven 2019 (bron: Meerinzicht)	Begroting 2021 (bron: Meerinzicht)	Prognose totale uitgaven na harmonisatie	Prognose kosten / besparing na harmonisatie
Maatschappelijke bijdrage regeling	Wijzigingen: Inkomen 130% bijstandsnorm > inkomen 120% Kind 4 t/m 11 jaar 180,00 per jaar > 90,00 per jaar Kind 12 t/m 17 jaar 360,00 per jaar > 180,00 per jaar				
Totaal		146.000,00	155.000,00	*122.000,00*	***- 33.000,00***
Wijziging hoogte vergoeding huishoudens inkomen tot 110% bijstandsnorm en huishoudens met minderjarigen tot 120% bijstandsnorm					
Wijziging uitsluitend huishoudens met minderjarigen, inkomen huishouden 120 - 130%					
PC-regeling					
	Wijzigingen: Inkomen 130% bijstandsnorm > inkomen 120% 1 x 400,00 > 2 x 300,00				
Totaal		8.000,00	10.000,00	*11.000,00*	***1.000,00***
Wijziging hoogte vergoeding huishoudens inkomen tot 110% bijstandsnorm en huishoudens met minderjarigen tot 120% bijstandsnorm					
Wijziging uitsluiten huishoudens met minderjarigen, inkomen huishouden 120 - 130%					

Schoolkosten					
	Wijzigingen: Inkomen 130% bijstandsnorm > inkomen 120% 250,00 per jaar > 200,00 per jaar				
Totaal		4.000,00	5.000,00	*3.000,00*	***-2000,00***
Wijziging hoogte vergoeding huishoudens inkomen tot 110% bijstandsnorm en huishoudens met minderjarigen tot 120% bijstandsnorm					
Wijziging uitsluiten huishoudens met minderjarigen, inkomen huishouden 120 - 130%					

Prognose totale besparing na harmonisatie voor gemeente Ermelo (afgerond) : -34.000,00

4. Prognose harmonisatie gemeente Harderwijk

Regeling en categorie	Wijziging na harmonisatie	Uitgaven 2019 (bron: Meerinzicht)	Begroting 2021 (bron: Meerinzcht)	Prognose totale uitgaven na harmonisatie	Prognose kosten na harmonisatie
Maatschappelijke bijdrage regeling	Wijziging: Minderjarigen Inkomen 110% bijstandsnorm > inkomen 120%				
Totaal		317.930,00	325.000,00	*334.526,00*	***9.526,00***
PC-regeling					
	Wijzigingen: Inkomen 110% bijstandsnorm > inkomen 120% 1 x 400,00 > 2 x 300,00				
Totaal		17.169,00	20.000,00	*27.678,00*	***7.678,00***
Wijziging hoogte vergoeding inkomen 110% bijstandsnorm > 120% bijstandsnorm					
Wijziging 1 x 400,00 > 2 x 300,00					
Schoolkosten					
	Wijzigingen: Inkomen 110% bijstandsnorm > inkomen 120% 1 x 300,00 > 5 x 200,00				
Totaal		1.100,00	0,00	*3.708,00*	***3.708,00***
Wijziging hoogte vergoeding inkomen 110% bijstandsnorm > 120% bijstandsnorm					
Wijziging 1 x 300,00 > 5 x 200,00					

Prognose totale kosten na harmonisatie voor gemeente Harderwijk (afgerond): 21.000,00

5. Prognose harmonisatie gemeente Zeewolde

Regeling en categorie	Wijziging na harmonisatie	Uitgaven 2019 (bron: Meerinzicht)	Begroting 2021 (bron: Meerinzicht)	Prognose totale uitgaven na harmonisatie	Prognose kosten na harmonisatie
Maatschappelijke bijdrage regeling	Wijziging: Minderjarigen Inkomen 110% bijstandsnorm > inkomen 120%				
Totaal		123.340,00	100.000,00	*130.888,00*	***30.888,00***
PC-regeling					
	Wijzigingen: Inkomen 110% bijstandsnorm > inkomen 120% 1 x 400,00 > 2 x 300,00				
Totaal		5.911,00	5.000,00	*9.558,00*	***4.558,00***
Wijziging hoogte vergoeding inkomen 110% bijstandsnorm > 120% bijstandsnorm					
Wijziging 1 x 400,00 > 2 x 300,00					
Schoolkosten					
	Wijzigingen: Inkomen 110% bijstandsnorm > inkomen 120% 1 x 300,00 > 5 x 200,00				
Totaal		1.500,00	0,00	*5.255,00*	***5.255,00***
Wijziging hoogte vergoeding inkomen 110% bijstandsnorm > 120% bijstandsnorm					
Wijziging 1 x 300,00 > 5 x 200,00					

Prognose totale kosten na harmonisatie voor gemeente Zeewolde (afgerond): 41.000,00

6. Berekening inzetten WerkloonT en gerichte uitstroompremie

Licentie WerkloonT (inclusief Berekenuwrecht) = 16.000,00 voor drie gemeenten, 5.333,00 per gemeente.

% soort huishouden met een bijstandsuitkering in 2019 (bron Meerinzicht)

Categorie	**Ermelo**	**Harderwijk**	**Zeewolde**
Alleenstaande	67%	63%	62%
Alleenstaande ouder	13%	17%	21%
(Echt)paar met of zonder kinderen	20%	20%	17%

Uitstroom bijstandsgerechtigden naar werk per gemeente in 2019 (bron Meerinzicht)
Ermelo 32
Harderwijk 68
Zeewolde 32

We gaan ervan uit dat de categorieën huishoudens gelijkelijk verdeeld is onder de uitstromers.

	Ermelo	**Harderwijk**	**Zeewolde**
Alleenstaande	67% x 32 = 21	63% x 68 = 43	62% x 32 = 20
Alleenstaande ouder	13% x 32 = 4	17% x 68 = 11	21% x 32 = 7
(Echt)paar met of zonder kinderen	20% x 32 = 7	20% x 68 = 14	17% x 32 = 5

Uit het overzicht Armoedeval van Stimulansz blijkt dat alleen de (echt)paren met of zonder kinderen gecompenseerd moeten worden voor de armoedeval, als het harmonisatiemodel is toegepast.
We nemen een gemiddelde van de benodigde uitstroompremie 100,00 per maand per huishouden (1.200,00 per jaar).

Prognose kosten uitstroompremie per jaar

	(Echt)paren met of zonder kinderen die recht hebben op een uitstroompremie van gemiddeld 1.200,00 per jaar	**Prognose kosten uitstroompremie per jaar**
Ermelo	7 x 1.200,00	9.000,00
Harderwijk	14 x 1.200,00	17.000,00
Zeewolde	5 x 1.200,00	6.000,00

Voor de inzet van WerkloonT per klant + de uitwerking van de gerichte uitstroompremie wordt 3 uur per klant gerekend tegen een uurtarief van 53,00 per uur.

Uitvoeringskosten Meerinzicht per jaar

	Aantal uitstromers	**Aantal uitvoeringsuren**	**Uurtarief**	**Kosten per jaar**
Ermelo	32	3	53,00	5.088,00
Harderwijk	68	3	53,00	10.812,00
Zeewolde	32	3	53,00	5.088,00

We gaan uit van een extra besparing op de bijstandsuitkeringen per jaar van 10%[1] van de categorie (echt)paren met of zonder kinderen doordat zij door de berekening via WerkloonT en een gerichte uitstroompremie een betaalde baan duurzaam zullen accepteren.

Prognose besparing bijstandsuitkeringen

	Gemiddelde jaarprijs bijstandsuitkering (bron Meerinzicht)	**10% van aantal uitstromende huishoudens (echt)paren met of zonder kinderen**	**Besparing bijstandsuitkeringen per jaar**
Ermelo	**13.158,00**	**1**	**-13.158,00**
Harderwijk	**14.309,00**	**1,5**	**-21.463,00**
Zeewolde	**14.018,00**	**0,5**	**-7.009,00**

Totale prognose kosten inzetten WerkloonT en gerichte uitstroompremie

	Licentie WerkloonT	**Prognose kosten uitstroompremie per jaar**	**Uitvoeringskosten Meerinzicht per jaar**	**Prognose besparing op bijstandsuitkering**	**Kosten per jaar maatregelen 4.3 optie 3 (WerkloonT) (afgerond)**
Ermelo	5.333,00	9.000,00	5.088,00	**-13.158,00**	**6.000,00**
Harderwijk	5.333,00	17.000,00	10.812,00	**-21.463,00**	**12.000,00**
Zeewolde	5.333,00	6.000,00	5.088,00	**-7.009,00**	**9.000,00**

[1] Dit percentage is bewust laag gehouden. Vermoedelijk zal dit project een hoger rendement hebben. Het gaat om het percentage huishoudens dat zonder de compensatie van de armoedeval een aangeboden betaalde baan niet geaccepteerd zou hebben.

7. Totaal extra kosten van de aanbevelingen om de armoedeval te voorkomen

Als alle onderdelen van de aanbevelingen worden overgenomen, bedragen de extra kosten per gemeente (gebaseerd op prognoses):

Actie	**Ermelo**	**Harderwijk**	**Zeewolde**
4.1 (voorkomen onderbenutting)	Reguliere middelen	Reguliere middelen	Reguliere middelen
4.2 (harmonisatie minimaregelingen)	-34.000,00	21.000,00	41.000,00
4.3 (inzetten WerkloonT + gerichte uitstroompremie)	6.000,00	12.000,00	9.000,00
Totaal prognose extra kosten / besparing	**-28.000,00**	**33.000,00**	**50.000,00**